

viæ. Alii vero addunt factam etiam esse actibus remissis pro statu viæ, non tamen absolute, sed sub alia conditione, si aliquando justus in via intensius operetur. At enim qui suo arbitrio ita multiplicant promissiones Dei, vel eamdem promissionem in tot membra et per tot conditiones partiuntur, oportet ut vel ex Scriptura, vel ex doctrina Ecclesiæ hanc legem Dei, vel tot limitationes aut declaraciones voluntatis ejus nobis ostendant, quia sola conjectura physica ad rem tanti momenti non sufficit, ut postea latius ostendamus. Præterea, quod illud humanum arbitrium, ex sola proportione ad philosophiam naturalem sumptum, non sit ad rem moralē et supernaturalem providentiam accommodatum, ita declaro, quia vel intensioribus actibus promissum est gratiæ augmentum solum quoad excessum in quo actus superavit habitum, vel quoad totum præmium augmenti respondens merito totius actus; jam enim ostensum est actum intensiore non esse meritorium augmenti secundum solum excessum, sed secundum se totum, et quoad omnes gradus suos. Si dicatur secundum, scilicet, totum augmentum esse promissum actu intensiori pro statu viæ et absolute, sine alia conditione, sequitur totum illud augmentum dari statim ac fit talis actus intensior, quia nulla superest conditio quæ implenda expectetur.

29. *Proportione destructa inter meritum et præmium, nulla superest contrariae opinionis evasio.* — Quod si hoc tandem concedatur, jam receditur a physica proportione, nam intendetur habitus per talem actum ultra proportionem physicam, quia actus naturales non augent habitum secundum totam latitudinem, sed secundum excessum, ut supponitur. Destructa autem illa proportione, nullum relinquitur fundamentum ad negandum etiam actibus remissis esse absolute promissum sūm præmium augmenti, absolute, et sine respectu ad illam proportionem. Item si de tota latitudine actus intensioris id admittatur, eadem ratione dicetur, facto actu intensiori dari totum augmentum debitum præcedentibus actibus remissis, et nondum redditum; quia non est major ratio de merito actus intensioris ultra excessum quam de merito præcedentium actuum. Quia si actus intensior consideretur secundum proportionem physicam, ad neutrum sufficit; si vero ut moralis, ad utrumque sufficit. Quod si id concedatur, ruunt omnia quæ tanquam incom-

moda inferebantur ex eo quod statim detur augmentum actibus remissis debitum, ut paulo post ostendemus; et frusta fingitur necessitas actus intensioris per modum dispositionis, quia, physice rem considerando, non est apta dispositio ad tot gradus augmenti gratiæ; moraliter vero, ipsummet jus meriti, et remotio omnis positivi impedimenti est sufficiens dispositio, ut mox dicimus.

30. *Quartus modus explicandi secundam sententiam expugnatur ab inconvenienti.* — Venio ad aliud membrum, seu quartum explicandi modum, qui magis consequenter in ea sententia ponebatur, ut supra num. 8 notavi, nimirum, pro hac vita solum esse promissum augmentum gratiæ, prout respondet merito actus intensioris secundum excessum. Et tunc plane sequitur justum, quantumvis ferventer et strenue se gerat in actibus dilectionis pro tempore hujus vitæ, nunquam in illo posse consequi augmentum debitum actibus remissis, nec totum debitum actibus intensis, sed solum illud augmentum quo gratia fiat in hac vita æqualis intensiori actui quem justus exercuit. Hoc autem videtur inconveniens, et æquitati et suavitati providentiae Dei minime consentaneum. Quia cum præmium augmenti gratiæ sit proportionatum his actibus secundum totam latitudinem eorum, ut supra ostensum est, et alioqui sit præmium accommodatum statim viæ, et pro illo utilissimum, videtur alienum a sapientissima ordinatione Dei, ut non reliquerit viam ad illud in præsenti statu viæ integre obtinendum.

31. *Aliud inconveniens.* — Deinde si liberum nobis est dicere Deum non augere in hac vita gratiam ex opere operantis, nisi posito actu intensiori, eadem ratione possit defendi quod alii dixerunt, etiam in vita futura non dari augmentum respondens actibus remissis, nisi post illos in hac vita præcesserit aliquis actus intensior illis et habitu, non quia meritorii non sint, sed quia non merentur consecutionem illius augmenti nisi sub illa conditione, nec Deus absolute illud promisit, sed sub hac conditione, si per intensiorem actum in hac vita se disposuerint. Quia si illa conditio potest exigi vel adjungi promissioni Dei pro statu hujus vitæ, sine auctoritate Scriptura vel Ecclesiæ, cur non poterit defendi etiam pro statu vitæ futuræ? Et si illa dispositio videtur congrua pro statu hujus vitæ, etiam erit congruum ut in hac vita præ-

cedat, quia post illam adhiberi non potest, ut jam probavi. Vel e contrario, si in termino viæ datur sine dispositione actus intensioris, nulla ratione habita physice proportionis, sed solius meriti, etiam in hac vita sine illa dandum est propter idem meritum, quia illud præmium non minus proportionatum est merito et merenti pro statu viæ quam pro termino ejus.

32. *Contra quamdam responsonem urgetur ratio facta.* — Quod si propterea dicatur augmentum respondens actibus remissis nunquam dari in via, sive homo se disponat per actum intensiorem, sive non, dari vero semper in termino, sive antea homo se disposuerit, sive non, contra hoc non minus urget ratio facta, quia nulla ratio probabilis reddi potest cur in termino viæ detur sine dispositione prævia, vel tunc, vel antea requisita ultra meritum, et in illo tempore viæ nunquam detur, etiamsi homo quantum potest et in se est faciat ad illud augmentum consequendum. Nam quoad hoc genus præmii nulla est ratio differentiæ inter viam et terminum ejus, quia est præmium accommodatum viæ, et fructuosum ad viam ipsam melius transigendam; ideo enim Christus, non contentus augmentatione nostrorum operum, illud etiam per sacramenta providit. Igitur ex parte subjecti est eadem capacitas talis præmii, et ex parte meriti æqualitas, et ex parte alterius dispositionis eadem parentia; cur ergo detur in termino et in via nunquam? Si autem in via aliquando datur, profecto datur in eodem tempore vel momento quo fit actus meritorius, etiamsi remissus sit, quia si dispositio alia non est necessaria, non est ulla ratio dilatationis, nec etiam erit major ratio de uno tempore quam de alio, et alioqui tale præmium non repugnat simul tempore fieri cum merito, ut nunc tanquam clarum suppono.

33. *Expugnatur amplius secunda sententia.* — *Et suadetur tertia veraque sententia, primo ex Scriptura.* — *Tertio ex congruentiis.* — Merito ergo scripsit Gabriel in secundo loco superius allegato: *Dicere quod augmentum actus remissi non statim detur, sed usque ad instantis mortis differatur, est omnino voluntarium, nulla ratione vel auctoritate suffultum.* Quod intelligo de auctoritate, cui sine ratione necessario credendum sit. Imo in hoc puncto existimo, eo ipso quod talis dilatio præmii non probatur altiori auctoritate quam nonnullorum Scholasticorum, nec ratione satis probabiliter suadente, non esse credendam, quia illa dilatio habet rationem oneris et rigoris, et quasi cujusdam poenæ, quæ in ordine divinæ providentiae admittenda non sunt, nisi manifeste constet vel de voluntate Dei, vel de culpa ex parte hominis, vel de aliqua causa cogente; nihil autem istorum hic intervenit. Eo vel maxime, quia non solum non probatur illa dilatio, sed etiam possunt multa ex Scriptura, et Conciliis, ac ratione colligi, quibus assertio contraria suadetur. Primo, quia Scriptura non solum monent ad merendum augmentum gratiæ, sed etiam ad consequendum illud in hac vita, et in modo quo illud persuadent omnibus fidelibus, et per omnia opera sua, indicant non esse tam arduum et difficile consequi augmentum, ut necessarium sit semper intensius operari, et quod multitudine operum ad obtainendum tale augmentum, nihil in hac vita conferat, sed sola major alicujus actus intensio. Certe mirum est quod illa sit unica et strictissima via obtainendi augmentum justitiae in hac vita, et quod nunquam in hujusmodi monitionibus significetur, sed Johannes absolute dicat: *Qui justus est, justificetur adhuc;* et Sapiens: *Ne verearis usque ad mortem justificari;* et Paulus: *Factores legis justificabuntur,* utique secunda justificatione, juxta probabilissimam expositionem. Et similia sunt quæ Concilium refert, et supra adduximus. Unde, sicut in prima justificatione ex Scriptura colligimus statim dari vere pœnitenti, quia illa dispositio tantum postulatur, et inde excludimus necessitatem intensionis, vel alicujus durationis actus, sed statim ac talis actus habetur, censetur dari justitia, ita par modo colligendum est, quia Scriptura nihil aliud postulat ad secundam justificationem consequendam nisi operari justitiam, et exhibere membra nostra servire justitiae in sanctificationem, etc. Secundo, potest eodem modo induci Concilium Tridentinum, sessione sexta, capite decimo, ubi non tantum dicit: *Meremur renovationem, sed absolute, renovationem, cunctes de virtute in virtutem.* Et similiter de justificatis non dicit tantum, *crescere merentur, sed, crescunt, et magis justificantur.* Et ita exponit Scripturas; ergo intelligit hunc effectum esse certum et infallibilem si nealia conditione, præterquam ipsorum operum. Unde canon. 24 absolute definit, *justitiam augeri coram Deo per bona opera.* Ubi non tantum dixit mereri augmentum, quod posset intelligi de augmento dando in alia vita, sed dixit *augeri,* utique de facto, et consequenter statim, quia nullam restrictionem ponit, et

indifferenter de omnibus operibus meritorii loquitur. Tertio, si conjecturis et congruentiis agendum est, profecto multo plures pro hac parte inveniuntur, non physicæ, sed morales, quæ sunt materiæ magis accommodatæ, ut ex discursu supra facto facile unusquisque potest colligere, et in sequenti assertione aliiquid addemus.

34. *Assertio tertia.* — *Etiam de augmento gratiæ per alia opera a charitate procedit tertia sententia.* — *Ad probationem supponitur primo.* — *Secundo.* — Dico ergo tertio per omnia et singula opera aliarum virtutum, meritoria gloriæ de condigno, augetur statim gratia sanctificans sine ulla temporis dilatione, vel alterius dispositionis expectatione. Hæc conclusio eodem modo probanda est quo præcedens, ut breviter insinuabo. Nam imprimis supponit hæc assertio opera studiosa hominis justi aliarum virtutum, et distincta ab actibus elicitis charitatis, esse meritoria de condigno præmii essentialis vitæ æternæ. Hoc jam supposuimus, et probandum est in libr. 12, capite octavo. Secundo, suppono hoc meritorum vitæ æternæ per opera tempore subsequentia justificationem proprie esse augmenti vitæ æternæ, quia ipsa vita æterna vel jam supponitur debita, vel ratione prime gratiæ, vel etiam ratione ultimæ dispositionis per illam formatæ, vel per primum meritorum gloriæ, si datur, quocumque illud sit; ergo per sequentes actus, vel (ut ita dicam) per secunda merita gloriæ meretur homo augmentum ejus. Nam et hoc expresse definivit Concilium Tridentinum, sessione sexta, canone 32, et non potest de alio merito intelligi. Certum item est ex dictis esse intelligendum de vero augmentatione quoad rem ipsam, id est, quoad lumen et visionem beatam, et non tantum quoad novum titulum quo eluditur et quodam modo ridicula fit doctrina Concilii, ut satis supra probatum est. Hinc tertio ut certum accipimus per hæc opera mereri justum gratiæ augmentum, quia gloria non augebitur ultra augmentum gratiæ, ut satis contra Durandum probatum est.

35. *Præmittitur quarto, et ostenditur sicut de charitatis, ita de aliarum virtutum operibus Scripturam intelligi in præsenti.* — Quarto addimus, cum Scriptura loquatur indifferenter de operibus justorum, non esse limitandam divinam promissionem, et revelationem ad opera intensa vel remissa, magna vel parva, sed de omnibus esse intelligendam, dummodo sint opera gratiæ et ex fide facta, nam

de talibus loquitur Scriptura, ut in lib. 12, capit. 7, et 10 probabimus. Hoc probatum sat est de actibus remissis elicitis a charitate, et habet eamdem rationem in cæteris virtutibus, quia de omnibus eodem modo loquitur Scriptura, et specialiter ponderari potest illud secund. Corinthiorum nono : *Qui parce seminat, parce et metet, et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet.* Perinde est ac si diceret : tam magnum quam parvum opus meritorum est apud Deum, et habebit proportionatum præmium. Unde in Commentariis Hieronymo attributis notatur, *contra Jovinianum hunc locum facere, ubi meritorum gradus esse monstratur.* Quod intelligendum est primo et per se respectu præmii essentialis, et de incremento justitiae, ut indicat Paulus dum subdit : *Multiplicabit semen vestrum, et augebit incrementa frugum justitiae vestre.* Facit illud ex eadem epistola, capite 8 : *Qui multum, non abundavit, et qui modicum, non minoravit;* illa enim verba ad hoc accommodavit Paulus, ut significaret nec magnum nec parvum opus caritatum proportionato præmio : *Ut videlicet* (ut ait Bernardus, serm. 9 in Psal. *Qui habitat*) *quantum ad æternitatem et sufficientiam, et qui parum, non minoretur, et qui multum, non abundet;* *quantum vero ad eminentiam et discretionem meritorum, unusquisque accipiet secundum suum laborem;* *ne quid omnino pereat quod in Christo est seminatum.* Satis autem profecto periret, si fructu sanctificationis et præmii essentialis careret.

36. *Ex Matth. 10 idem ostenditur.* — Et hoc optime confirmant verba Christi Matth. 10 : *Quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aquæ frigidæ, tantum in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.* Ubi consulto Christus Dominus minuire voluit quantitatam operis, ut doceret nullum omnino opus bonum, qualecumque sit, non esse apud Deum meritorum, et ut magis rem exponeret, addidit particulam exclusivam, *tantum in nomine discipuli,* quasi dicaret non esse necessarias alias circumstantias ex parte actus, nisi quod ex fide et recta intentione fiat; ergo frustra et contra verba Christi certa intensio, vel respective major, vel ex hac, aut illa virtute postulabitur. Unde etiam Concilium Tridentinum, capite decimo sexto, hæc verba specialiter ponderavit dicens : *In sacra Scriptura usque adeo tribui bonis operibus, ut etiam qui uni ex minimis potum aquæ frigidæ dederit, promittat Christus eum non esse sua mercede caritatum.* Nam illæ

particulæ, *usque adeo, ut etiam*, indicant ponderari in opere ejus parvitatem, et inde largitatem promissionis exaggerari. Utrumque autem destruitur, si dicatur meritum talis operis in aliquo excellenti affectu interno in illis verbis non expresso fundari, quod etiam repugnat particulæ exclusivæ, *tantum, a Christo additæ.* Optime igitur inde probatur cæteras locutiones universales indiscriminatim de omnibus operibus gratiæ, etiam minimis, intelligi debere. Neque etiam dubitandum est quin illa Christi verba : *Non perdet mercedem suam,* de mercede essentialis præmii intelligenda sint, maleque ab aliquibus ad præmium accidentale detorqueri; tum quia merces meritorum absolute dicta in Scriptura essentiali præmium significare solet, Matth. 10 : *Redde eis mercedem, cum similibus;* tum etiam quia proxime ante dixerat Christus : *Mercedem Prophetæ vel justi accipiet;* merces autem Prophetæ aut justi absolute substantialis gloriæ est; tum etiam quia Concilium Tridentinum illo loco utitur ad probandum meritum vite æternæ, et majoris sanctificationis apud Deum. Eo vel maxime quod in libro duodecimo probabimus, præmium accidentale extra singulare privilegium non dari, nisi sicut accessoriū et annexum alicui præmio essentiali. Quare dubitandum non est quin Scriptura indifferenter docens justos per sua opera pia mereri apud Deum, et intelligenda sit de merito essentialis præmii, et de omnibus et singulis operibus sine discretione nulla ex intentione, duratione, qualitate objecti, vel alia simili conditione sumpta. Et hoc etiam confirmant illa verba Concilii Arausicanæ, canone decimo octavo : *Debetur merces bonis operibus, si fiant; sed gratia præcedit, ut fiant.* In quibus hæc secunda pars declarat in priori esse sermonem de bonis operibus piis, et aliquo modo supernaturalibus, et illa conditio, *si fiant,* declarat nihil aliud ex parte operum postulari ad mercedem, nisi ut fiant, sive intense, sive remisse, sive hoc sive illo modo fiant. Et idem ostendit Concilium Tridentinum, capite 10 et 16, dum absolute hoc meritum tribuit operibus quibus divina mandata servantur ex fide et gratia. Unde etiam concluditur idem esse dicendum de his operibus, quatenus sunt meritoria augmenti gratiæ; tum quia eodem tenore verborum loquuntur Scriptura et Concilium Tridentinum de merito augmenti justitiae et gloriæ; tum etiam quia, ut probavi, in merito augmenti gloriæ continetur consequenter meritum augmenti gratiæ.

37. *Probatur jam assertio tertia.* — *Primo, ex divina promissione.* — *Secundo, ex Tridentino.* — *Tertio, ex ratione.* — His ergo necessario præmissis de merito, infertur satis aperte assertio tertia, quod nimis tale augmentum, statim ac fit meritum ejus, conferatur, quocumque opere fiat. Hanc assertionem probamus eo modo quo præcedentem, quia re vera utriusque sunt eadem fundamenta. Primum, sumptum ex divina promissione, quæ pro hujusmodi effectu meriti nullam habet conditionem adjunctam, præterquam ipsiusmet operis digni præmio, cum cæteris conjecturis, et moralibus rationibus, et exemplis quibus hoc fundamentum explanavimus et corroboravimus. Secundum ex Concilio Tridentino, quia non solum dicit justos suis operibus in Deo factis mereri augmentum justitiae, sed etiam dicit, in capite decimo, renovari et in gratia crescere, et magis justificari de die in diem, et in can. 24 dicit per opera conservari, et augeri gratiam, quæ omnia dicit pro statu viæ, ut est evidens, et vera non sunt, si in via hoc augmentum non confertur. Quod si in via augetur, additur tertium fundamentum, quia in eodem tempore quo fit opus meritorum, est justus capax illius augmenti, et postea non fit capacior, quia, etiamsi postea operetur melius et perfectius, illo novo opere novum et melius augmentum merebitur. Unde ad summum poterit ad illud disponere, et ita respectu præcedentium nulla additur melior dispositio; ergo nunquam poterit designari tempus pro quo illud augmentum præcedentium operum detur, si statim non datur. Præterquam quod nulla fingi potest talis dispositio respectu horum operum, si cum gratia conferantur. Quia, quantumvis in suis speciebus sint perfecta et intensa, semper sunt in suis entitatibus inferiora gratia; ergo nunquam possunt habere physicam proportionem ad intendendam illam; quia in habitibus vel qualitatibus physicis actus vel qualitas inferioris rationis et speciei, etiamsi sit intensior in suis gradibus, nunquam intendet qualitatem vel habitum altiore; si autem physica proportio expectanda non est, quodlibet opus meritorum, quantumvis imperfectum et infimum, habet sufficientem moralem proportionem cum suo augmentatione, tanquam cum proprio, et illud statim postulat, si subjectum sit capax, et in statu proportionato ad illud recipiendum, vel, quod perinde est, si promissio sub alia speciali conditione facta non est. Omitto multa alia quæ in hujus ve-

ritatis confirmationem in dicta relectione dixi.

38. *Proponitur evasio quædam adversarium.* — Alvarez supra concl. 4 et 5. — Non possum autem omittere quin denuo expendam eorum evasionem, qui per distinctionem gratiæ in esse gratiæ et in esse qualitatis vim dictarum rerum eludere se existimant. Convicti enim illis rationibus, fatentur gratiam statim augeri ac meritum augmenti ejus fit, sive per actus remissos a charitate elicitos, sive per alia bona magna vel parva fiat; sed hoc aiunt intelligendum esse de gratia in esse gratiæ, non in esse qualitatis. Et non afferunt aliud fundamentum, nisi quia divus Thomas usus aliquando est illa distinctione, et hic merito accommodatur. Nam augmentum gratiæ in esse gratiæ acquiritur ex vi meriti, ut meritum est; per illud enim acquiritur jus et acceptatio ad novum gradum gloriæ, et hoc ipsum est augeri gratiam in esse gratiæ. Augmentum autem gratiæ in esse qualitatis seu habitus non fit per ipsum meritum, sed per physicam Dei actionem distinctam conferendum est, et ideo non datur sine nova dispositione per actum ferventiorum proportionatum physice augmento conferendo.

39. *Expugnatur.* — Sed hæc responsio doctrinam continet his temporibus et definitionibus Concilii Tridentini parum accommodatam; quia, ut supra ostendimus, in qualitate gratiæ, respectu sui effectus formalis intrinseci, non habet locum distinctio de gratia in esse gratiæ et in esse qualitatis, quia illa qualitas, ut talis qualitas est, intrinsece est gratia, et ex natura sua confert illos effectus formales quos ut gratia præstare potest. Ideo respectu talium effectuum non potest crescere in esse gratiæ, nisi crescat in esse qualitatis. Probaturque et explicatur imprimis in effectu acceptationis ad gloriam, qui in responsione consideratur, nam gratia non facit acceptum ad gloriam per solum actum meritorium præteritum, nec per solam extrinsecam acceptationem Dei, sed facit intrinsece acceptum; non potest autem facere intrinsece acceptum ad majorem gloriam, quam ipsa fit, seu ad gloriam quæ excedat proportionem ad ipsam gratiam; ergo, ut gratia ipsa faciat magis acceptum ad gloriam, necesse est ut ipsa qualitas gratiæ in suo esse reali augeatur. Alioqui, si homo acceptetur de novo ad aliquem gradum gloriæ, et gratiæ qualitas non crescat, non acceptiatur homo intrinsece ad talem gradum gloriæ, sed extrinsece tantum a voluntate Dei, ratione præcedentium ac-

tuum, ideoque falso dicitur tunc augeri gratiam in esse gratiæ, quia illa acceptatio non fit per ipsam gratiam, nec ipsa dat intrinsecum jus ad illum gradum gloriæ, sed immediate fundatur in solo actu præterito ut acceptato a Deo; et præterea hic modus acceptationis ad novam gloriam, et non per intrinsecum donum permanens, alienus est a lege ordinaria Dei, ut supra vidimus, ideoque Vega, libro decimo quinto in Tridentinum, cap. decimo quinto, inter quosdam errores ponit, asserere quod ad aliquos gradus gloriæ sumus accepti, sine gratia gratum faciente.

40. *Roboratur primo superior expugnatio ex adoptione quæ fit per gratiam.* — Et confirmatur ac declaratur, quia, qui acceptatur ad majorem gloriam, acceptatur ad perfectorem hæreditatem Dei; ergo perfectius adoptatur in filium; adoptio autem filiorum Dei non est per extrinsecam denominationem, sed per intrinsecam participationem divinæ naturæ; ergo qui perfectius adoptatur, intrinsece perficitur in qualitate gratiæ, quæ per se et natura sua est vera participatio divinæ naturæ. Quæ ratio magnum fundamentum habet in verbis Concilii Tridentini, dicto capite decimo sexto, nam cum dixisset mereri justos per sua opera vitam æternam, vel ejus augmentum, subdit: *Atque ideo bene operantibus usque in finem, et in Deo sperantibus proponenda est vita æterna, et tanquam gratia filiis Dei per CHRISTUM JE'SUM misericorditer promissa, et tanquam merces ex ipsis Dei promissione bonis ipsorum operibus et meritis fideliter reddenda.* Hoc ergo docet Concilium de tota vita æterna quæ meritis hujus vitæ respondere potest; ergo neque illa, neque aliquis gradus ejus, debetur justo ut merces, quæ non debeatur ut filio intrinsece ad illam adoptato; ergo nunquam acceptatur justus ad majorem gloriam, nisi perficiatur intrinsece in adoptione quæ fit per gratiam, ut talis entitas est; ergo non potest sic crescere gratia in esse gratiæ, nisi crescat in sua entitate et qualitate.

41. *Roboratur secundo ex aliis effectibus formalibus gratiæ intrinsecis.* — Præterea robatur ratio ex aliis effectibus formalibus gratiæ omnino intrinsecis et physicis, ut sunt, sanctificare animam, et justificare hominem; non potest enim augeri effectus formalis et intrinsecus formæ, præsertim primarius, nisi forma augeatur in sua entitate et qualitate, quia per illam confert talem effectum; sed isti effectus augentur in homine per omnes

et singulos actus meritorios statim ac fiunt; ergo necesse est etiam gratiam augeri in suo esse reali, quia non confert tales effectus per extrinsecam acceptationem, sed per intrinsecam informationem, ut talis qualitas est, ut in superioribus est ostensus, præsertim ex Concilio Tridentino. Minor autem ex eodem Concilio probatur, nam in capite decimo ait justos, eundo de virtute in virtutem, renovari in dies; at illa renovatio non est nisi major interna sanctificatio, de qua subdit: *Hoc est mortificando membra carnis suæ, et exhibendo illa in sanctificationem, id est, in augmentum sanctificationis.* Nam primam sanctificationem supponit, cum de justis loquatur. Et rursus addit: *In ipsa justitia per CHRISTI gratiam accepta, cooperante fide bonis operibus crescent et magis justificantur; crescere autem in ipsa justitia, non est extrinsecus acceptari ad majorem gloriam, quia justitia dicit habitum inhærentem homini; ergo si ille habitus non crescit, nec ipsa justitia crescit, nec homo magis justificatur.* Idem autem Concilium, canon. 24, aequæ damnat eum qui dixerit justitiam non augeri per bona opera, ac damnat eum qui dixerit non conservari; sicut ergo est certum conservari in esse qualitatis, ita et augeri, quia illa qualitas essentialiter est justitia, et in se crescit. Jam vero ostensus est has definitiones Concilii indifferenter accipiendas esse, sicut revera dantur, de omnibus operibus bonis ac meritoriis, cum proportione, ad augmentum.

42. *Divisio D. Thomæ n. 38 allata explicatur.* — Neque contra hanc doctrinam bene inducitur divisio quam divus Thomas aliquando tradidit de gratia in esse entis, vel secundum propriam rationem gratiæ, ut loquitur tertia parte, quæstione septima, articulo undecimo et decimo secundo. Est enim advertendum aliud esse loqui de gratia in ordine ad proprios et intrinsecos effectus formales gratiæ, et aliud loqui de illa secundum ordinem ad effectum illi extrinsecum, vel ad aliquam moralè dignitatem illi moraliter superadditam. Hoc posteriori modo usus est divus Thomas illa divisione, et, quod sciam, nunquam illam tradidit, nisi de gratia Christi habituali, quæ in sua specie fuit ejusdem rationis cum nostra, et in sua intensione finita, et per ordinem ad unionem hypostaticam habuit quamdam moralè dignitatem infinitam, quia fuit ordinata ad unionem hypostaticam, et per illam est conjuncta personæ infinitæ, et inde habet esse principium meriti infiniti, et sub hac